

VĒSTURE

KODS

									-				V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

1. daļa

Norādījumi

Iepazīsties ar norādījumiem!

Darba lapās un atbilžu lapā ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	9	50	40 min
2. daļa	9	52	90 min
3. daļa	1	24	60 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

1. daļa

Pēc 1. daļas uzdevumu izpildes atbildes uzmanīgi ieraksti atbilžu lapā!

2. daļa

Iepazīsties ar uzdevumiem, izlasi dotos tekstus un atbildes ieraksti darba lapā!

3. daļa

Izvēlies vienu no 4 piedāvātajiem tematiem un uzraksti strukturētu argumentētu pārspriedumu!

Raksti salasāmi!

2010. gada 2. jūnijā

1. uzdevums (4 punkti).**Tabulā ar X atzīmē pareizo atbildi!**

	Jā	Nē
1 Pāreju no aizvēstures uz seno laiku vēsturi iezīmē rakstības rašanās		
2 Bizantija gāja bojā huņņu iekarojumu rezultātā		
3 Merkantilisms bija jaunajiem laikiem raksturīga saimniekošanas sistēma		
4 Ar Berlīnes mūra uzcelšanu sākās „aukstais karš”		

2. uzdevums (6 punkti).**Atrodi norādītajam gadam atbilstošu Latvijas vēstures notikumu un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Uzmanību! Viens notikums ir lieks.)**

Gads	Burts	Notikums
1 1236. gads		A Altmarkas pamiers
2 1629. gads		B Padomju Savienības ultimāts Latvijas Republikai
3 1795. gads		C Saules kauja
4 1919. gads		D Kurzemes pievienošana Krievijas impērijai
5 1940. gads		E Latvijas iestāšanās ANO
6 2004. gads		F Strazdumuižas pamiers
		G Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā

3. uzdevums (6 punkti).**Atrodi katram Latvijas vēstures notikumam atbilstošu cēloni un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Uzmanību! Viens cēlonis ir lieks.)**

Vēstures notikums	Burts	Cēlonis
1 Vidzemes iekļaušana Krievijas impērijas sastāvā		A Brīvības cīņas
2 K. Ulmaņa autoritārā režīma izveide		B Sociāldemokrātu ideju izplatīšanās
3 Rīgas dibināšana		C Lielais Ziemeļu karš
4 Jaunās strāvas darbība		D Krusta kari
5 Latvijas Centrālās padomes dibināšana		E Reformācija
6 Svētbiļžu grautiņi		F Pasaules ekonomiskā krīze
		G Otrais pasaules karš

4. uzdevums (5 punkti).**Atrodi katram Latvijas vēstures notikumam atbilstošu pasaules vēstures notikumu un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Uzmanību! Viens pasaules vēstures notikums ir lieks.)**

Latvija	Burts	Pasaule
1 Latvijas Tautas frontes dibināšana		A Lielā tautu staigāšana
2 Pētera akadēmijas dibināšana Jelgavā		B Otrā pasaules kara sākums
3 Nacionālkomunistu darbība Latvijas teritorijā		C Apgaismības ideju izplatība Eiropā
4 Dzelzs laikmets Latvijas teritorijā		D Atklātības (glasnostj) politika Padomju Savienībā
5 Latvijas Republikas un PSRS savstarpējās palīdzības līgums		E Nacionālisma ideju izplatība Eiropā
		F Politiskais „atkusnis” Padomju Savienībā

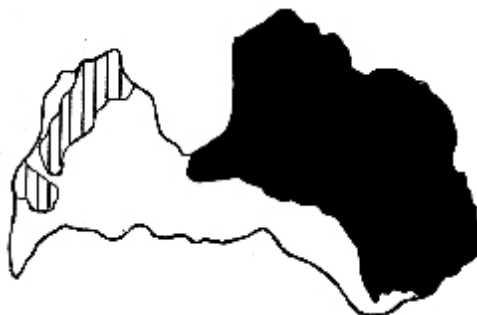
5. uzdevums (5 punkti).

Atrodi katrai personībai atbilstošu darbības jomu un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Uzmanību! Viena darbības joma ir lieka.)

Personība	Burts	Darbības joma
1 Tālivaldis		A Kurzemes un Zemgales hercogs
2 Andrievs Niedra		B Pirmo jūrskolu dibinātājs Latvijas teritorijā
3 Krišjānis Valdemārs		C Disidents
4 Jēkabs Ketlers		D Jaunās strāvas ideju popularizētājs
5 Gunārs Astra		E Rakstnieks, mācītājs, Latvijas provāciskās valdības vadītājs
		F Latgaļu valdnieks

6. uzdevums (4 punkti).

Uzmanīgi aplūko karti! Atbildi uz jautājumiem, apvelc pareizās atbildes burtu!

- Kādu vēsturisku notikumu rezultātā izveidojās šāds Latvijas teritorijas politiskais dalījums?
A Ziemeļu karš **B** Livonijas karš **C** 30 gadu karš **D** Polijas–Zviedrijas karš
- Kurā vēstures periodā pastāvēja šāds teritoriālais dalījums?
A 1201–1561 **B** 1561–1629 **C** 1629–1721 **D** 1721–1795
- Kuras valsts sastāvā atradās lielākā Latvijas teritorijas daļa?
A Zviedrijas **B** Vācijas **C** Krievijas **D** Polijas–Lietuvas
- Kāds bija Latvijas teritoriālais dalījums?
A Kurzemes hercogiste, Vidzemes guberņa, Poļu Vidzeme
B Pārdaugavas hercogiste, Kurzemes un Zemgales hercogiste, Piltenes apgabals
C Kurzemes guberņa, Vidzemes guberņa, Vitebskas guberņa
D Kurzemes bīskapija, Pārdaugavas hercogiste, Zemgales hercogiste

7. uzdevums (6 punkti).

Atrodi norādītajam laika periodam atbilstošu vēstures procesu un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Uzmanību! Viens vēstures process ir lieks.)

Laika periods	Burts	Vēstures process
1 510. g. p. m. ē. – 30. g. p. m. ē.		A Autoritāro režīmu izveidošanās Eiropā
2 4.–6. gs.		B Napoleona karagājieni
3 16. gs.		C Lielā tautu staigāšana
4 19. gs. sākums		D Senās Romas Republikas pastāvēšana
5 20. gs. 20.–30. gadi		E „Aukstais karš”
6 20. gs. 40. gadu otrā puse – 20. gs. 90. gadu sākums		F Apgaismība
		G Reformācija

8. uzdevums (8 punkti).**Rūpīgi izlasi tekstu!**

Rīgu kā pilsētu pirmo reizi min **1.** Par Rīgas dibinātāju uzskata bīskapu **2.** 13. gs. beigās pilsēta iestājās Ziemeļvācijas tirdzniecības pilsētu savienībā **3.** Darbošanās **3** strauji veicināja pilsētas sociālekonomisko uzplaukumu. Jau 1225. gadā rīdzinieki ieguva tiesības uz savu pilsētas pašpārvaldi – **4.** Tās kompetencē bija visi pilsētas pārvaldes un uzturēšanas jautājumi. Tās vācu ģimenes, kuras ieguva tiesības pretendēt uz **4** amatiem, veidoja pilsētas pilsoņu augstāko slāni – patriciātu. Politiski pilntiesīgie vidēji turīgie tirgotāji un amatnieki veidoja **5** slāni. Rīgas tirgotāji izveidoja savu organizāciju – Lielo **6.** Dažādu nozaru amatnieki apvienojās Mazajā **6.** Vienas nozares amatnieki veidoja **7.** Katrai **7** bija savi iekšējās kārtības noteikumi **8.** Noteikumi bija ļoti stingri.

Kādiem vārdiem jābūt ciparu 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 vietā? Izvēlies pareizo atbildi un ieraksti tabulā atbilstošo burtu!

A Baltasara Rusova hronika	J landtāgs
B Livonijas Indriķa hronika	K namnieki
C Meinards	L plebeji
D Alberts	M parlaments
E Bertolds	N tredjūnijas
F Hanza	O cunftes
G Lībeka	P šrāgas
H rāte	R kameras
I ģildes	S arodbiedrības
	T konstitūcija

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

9. uzdevums (6 punkti).

Uzmanīgi aplūko kartoshēmu! Atbildi uz jautājumiem, apvelc pareizās atbildes burtu!

- Kurš vēstures periods attēlots kartoshēmā?

A mūsdienas	B absolūtisma laikmets	C „aukstā kara” periods	D 20. gs. starpkaru periods
--------------------	-------------------------------	--------------------------------	------------------------------------
- Kura vēstures notikuma rezultātā izveidojās šāda politiskā karte?

A Parīzes miera konference	B Vīnes kongress	C Vestfālenes miers	D Romas līgums
-----------------------------------	-------------------------	----------------------------	-----------------------
- Valstis, kuras izveidojās, sabrūkot Austroungārijas impērijai:

A Polija, Lietuva	B Austrija, Vācija	C Serbija, Bulgārija	D Austrija, Čehoslovākija
--------------------------	---------------------------	-----------------------------	----------------------------------
- Valstis, kurās visu periodu saglabājās demokrātisks režīms:

A Čehoslovākija, Francija	B Polija, Latvija	C Spānija, Vācija	D PSRS, Itālija
----------------------------------	--------------------------	--------------------------	------------------------
- Valsts, kurā izveidojās dažādu politisko spēku apvienība „Tautas fronte”

A Lielbritānija	B Francija	C Vācija	D Itālija
------------------------	-------------------	-----------------	------------------
- Valsts, kuru dēvēja par „Veimāras republiku”

A Austrija	B Vācija	C Šveice	D Dānija
-------------------	-----------------	-----------------	-----------------

VĒSTURE

KODS

								-				V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

2. daļa

2010. gada 2. jūnijā

Rūpīgi iepazīsties ar uzdevumiem skolēna darba lapā un informācijas avotiem tekstu lapā! Izpildi uzdevumus!

Nepieciešamības gadījumā veic atzīmes tekstu lapā, bet atbildes raksti darba lapā!

1. Uzraksti vēstures notikumu un vēstures periodu, par kuru stāsta informācijas avoti!
(1 punkts)

Aizpilda
vērtētājs:

Vērtētāja
kods:

1. _____

2. No piedāvātajiem jēdzieniem izvēlies četrus ar vēstures periodu un problemātiku saistītus jēdzienus un izskaidro tos! (4 punkti)

antisemitisms,	aparteīds,	totalitārisms,	apgaismība,	reformācija,	genocīds,
rāte,	čeka,	denacionalizācija,	represijas,	reabilitācija,	
anšluss,	repatriācija,	Ostlande,	Hanza,	trimda,	kolonija

Jēdziens	Jēdziena skaidrojums

2. _____

3. Izmantojot informācijas avotus A, B, uzraksti četras iezīmes, kas raksturo gan padomju, gan nacistu režīmus! (4 punkti)

- _____
- _____
- _____
- _____

3. _____

4. Kuri vēstures avoti netiktu publicēti Padomju Latvijā līdz 1985. gadam? Izskaidro, kāpēc katrs no tiem būtu nepieņemams padomju ideoloģijai! (8 punkti)

Avots	Skaidrojums

4. _____

5. Iepazīsties ar informācijas avotu C!**5.1.** Par kādiem vēstures faktiem rakstīti avotā **C**? (2 punkti)

5.1. _____

5.2. Izskaidro, kas ietekmēja autora attieksmi pret vēstures notikumiem! (1 punkts)

5.2. _____

5.3. Uzraksti, kuros divos vēstures avotos un kā atšķirīgi interpretēti avotā **C** aprakstītie fakti! (3 punkti)

Avots	Interpretācija

5.3. _____

Kopā par
5. uzd.:
_____**6. Iepazīsties ar informācijas avotiem A, B!****6.1.** Uzraksti trīs vēstures problēmas, par kurām rakstīti abos informācijas avotos! (3 punkti)

- _____
- _____
- _____

6.1. _____

6.2. Uzraksti, par kādu vēstures zinātnei piemītošu iezīmi tas liecina! (1 punkts)

6.2. _____

6.3. Izmantojot savas zināšanas, uzraksti trīs iemeslus, kas ietekmējuši dotā vēstures perioda interpretāciju! (3 punkti)

- _____
- _____
- _____

6.3. _____

Kopā par
6. uzd.:
_____**7. Iepazīsties ar informācijas avotiem H, I, J, K! Uzraksti katram attēlam būtiskāko un izskaidro simbola lietojumu vēsturiskās situācijas kontekstā! (8 punkti)**

Attēls	Simbols	Simbola lietojuma skaidrojums
H		
I		
J		
K		

7. _____

Rūpīgi iepazīsties ar informācijas avotiem! Izlasi uzdevumus un izpildi tos!**Avots A****Krievijas vēsturnieka Borisa Sokolova viedoklis**

Šodien nepieciešams Otrā pasaules kara vēsturei pieiet tikai no zinātniskās patiesības viedokļa (tajos apjomos, kuros to var restaurēt), tas nebūs apvainojoši ne uzvarētājiem, ne uzvarētajiem. [...] Pie tam jāatceras, ka kolektīvā atbildība jānes tautām, bet valstīm, kuras ir tiesību mantinieces tiem režīmiem, kas sevi aptraipījuši ar kara noziegumiem un noziegumiem pret cilvēci.

Jautājums par Sarkanās armijas noziegumiem pret vāciešiem ir sāpīgs gan krievu, gan vācu nacionālajai pašapziņai. Pēdējie baidās tāda tipa noziegumu atzīšanā ieraudzīt SS un vērmahta noziegumu attaisnojumu. Pēc vācu vēsturnieka Joahima Hofmana aplēsēm, Vācijas okupācijas periodā sarkanarmieši nogalināja ap 120 tūkst. vācu civiliedzīvotāju. [...] Daudzas Lielā tēvijas kara epizodes pret Vāciju tik tiešām pārkāpa starptautisko tiesību normas, tradīcijas un kara vešanas paradumus. [...]

Trešā reiša noziegumi iekļuva tribunāla [Nirnbergas procesa] spriedumā un kļuva par mūžīgu traipu Vācijas sirdsapziņai, radot vācu tautai visāda veida cieņu pelnījušu vainas apziņu, bet uzvarētājvalstu noziegumi kļuva par it kā nebijušiem, kas nekādā veidā neveicināja objektīvu pagātnes izpratni. [...]

(Boriss Sokolovs. Starp zinātni un politiku: uzvaras cena un Lielā tēvijas kara mīti. Maskava, 2005.)

Avots B**Vācu vēsturnieka Joahima Hofmana viedoklis**

..nepieciešams salīdzināt masu slepkavības, kuras veica staļiniskais režīms, vienkāršoti runājot, vadoties pēc šķiru cīņas motīviem, un hitleriskais režīms – pēc rasu cīņas motīviem. Šīs politiski un ideoloģiski pamatotās ļaunprātības, kurām līdzīgu nav pasaules vēsturē, bija arī daļa no propagandas kara, kurš, līdztekus karam ar ieročiem, notika starp Padomju Savienību un Vāciju. [...] Kolima ar trim miljoniem bojā gājušo bija tikai viens no GULAG sistēmas centriem, hronoloģiski apsteidzot Aušvici. Jau pēc vācu–padomju kara sākuma pēc Staļina pavēles sākās īstu un iedomātu politisko pretinieku šaušanas visās valstīs – Austrumpolijā, Baltijas valstīs, Baltkrievijā, Ukrainā, kā arī Krievijā un, visbeidzot, Kaukāzā. [...]

Virkne slepkavošanas vietu vācu–padomju propagandas karā ieņēma īpašu vietu. Ļvova, Kijeva, Harkova simbolizē, kaut arī dažādās proporcijās, abu karojošo pušu noziegumus. Katina un Vinnica bija Berijas atbildības sfēra, savukārt Maidaneka un Osvencima – Himlera.

(I. Hofman. Stalins Vernichtungskrieg 1941–1945.)

Avots C**Fragments no Andreja Eglīša dzejoļa „Pirmais jūlijs”**

Nāk ziedu klēpjējiem tauta
Un svētā vietā klus,
Lai sirdī pieminētu,
Kas svešās zemēs dus.

Jel celies, Latvju tauta –
No dūmiem debess tīrs.
Šo zemi atbrīvojis
Tev vācu karavīrs.

(Halo Latvija. – 1941. – Nr. 1.)

Avots D**Fragments no Arvīda Grīguļa dzejoļa „Latviešu gvardu maršs”**

Vētra mūs auklēja, uguns mūs rūdīja,
Sirdī mums Staļina karoga zieds.
– Vācietis jānosit! – tēvi tā mācīja.
Latviešu gvardi nu fašisma bieds.

(Cīņa. – 1944. – 22. oktobris.)

Avots E**No LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja, deputāta prof. Dr. Augusta Kirhenšteina ziņojuma**

Mūsu tautas mierīgo radošo darbu 1941. gadā pārtrauca Hitlera Vācijas uzbrukums Padomju Savienībai. Fašistu laupītāju pūļi iebruka mūsu zemē, zaga un laupīja, postīja un dedzināja, slepkavoja padomju patriotus, desmitiem tūkstošiem ļaužu aizdzina vācu kļaušās. [...]

Katrs krietns latviešu patriots labi zina, ko nozīmē vācu melīgie solījumi! Mums, latviešiem, vācu zvēru daba sen pazīstama. Vācu iebrucēji var maskēties, kā viņiem tīk, var sarunāt nezin cik saldus vārdus, visur un vienmēr viņi parāda savu nenoslēpjamo dabu, un tā ir mantkārīga un rijīga, izvirtusi un nodevīga, nežēlīga un asiņaina. Vācietis vienmēr aptašķījies asinīm. (Aplausi)

(Padomju Jaunatne. – 1944. – 22. oktobris.)

Avots F**No padomju žurnālistes Z. Jankovskas raksta „Nāvi vācu algotņiem”!**

Jau 1. jūlija vakarā [1941. g.] visā Rīgā sākās aresti. Aizsargi, degdami sajūsmā un asinskārē, izlozēja visus stūrus, meklēdami, ko varētu apcietināt. Pirmie viņu rokās krita gvardisti, MOPR [Starptautiskā strādnieku palīdzības organizācija] biedri, ebreji. 2. jūlijā apcietināšanas jau pieņēma masu veidu. Visvairāk apcietināja ebrejus. Viņus ķēra uz ielām, izrāva no dzīvokļiem un, kā lopus sisdami, sadzina prefektūras pagrabos. Te nelaimīgie iepazīs ar „jauno kārtību”. Ja kāds vēl bija cerējis te sastapt cilvēkus un taisnību, tad jutās rūgti vīlies. Tā bija asinīm piemirkusi plēsoņu ala. „Tu, žids!” kļiedza nosiekalojušies policisti un sita katram ebrejam, kas gadījās tuvāk. Sākās pratināšanas, kurās lietoja pat viduslaiku spīdzināšanas metodes – nagu maukšanu. Ja apcietinātais klusēja, viņu piespieda dzert urīnu, dedzināja matus, sita ar gumijas nūjām, kamēr cilvēks, asinīm noplūdis, zaudēja samaņu. Prefektūras pagrabi pildījās. Te sameta sirmgalvjus un bērnus, sievas un vīrus. [...]

(Padomju Jaunatne. – 1944. – 12. decembris.)

Avots G**No laikraksta „Kurzemes Vārds”**

Gads, ko pavadījām komūnisma verdzībā, bija baismu pilns. Baidīdamies no latviešiem, „čeki” apcietināja labākos latviešu dēlus un meitas. Komūnisma terora laikā „čeki” savu mītni iekārtoja Brīvības un Stabu ielas stūrī, lekslietu ministrijas namā. Vairāk kā gadu „čeki” spīdzināja apcietinātos latviešu patriotus. Tagad, kad esam atbrīvoti no asiņainā terora, atklājas, kas noticis „čekas” pagrabos. [...] Visur vēl redzamas asiņainas pēdas no pēdējiem upuriem. [...] Apcietinātie pēc pratināšanas vesti spīdzināšanas kamerās. [...] Pusdzīvie apcietinātie no spīdzināšanas kamerām novietoti vieninieku kamerās. [...] Tagad, kad asiņainais terora laiks pagājis, varam apsveikt vareno Lielvācijas armiju, kas padzina šo sarkano bandu uz visiem laikiem no mūsu dzimtenes.

(Kurzemes Vārds. – 1941. – 13. jūlijs.)

Avots H**1943. gada padomju karikatūra****Avots I****Vācu okupācijas laika karikatūra. 1941. g.****Avots J****Vācu okupācijas laika plakāts. 1944. g.****Avots K****1944. gada padomju karikatūra**

